

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński

SSN Dawid Miąsik (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi M. C.

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie III AUa [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 lutego 2015 r.,

- 1. stwierdza przewlekłość postępowania przed Sądem
Apelacyjnym w [...] w sprawie III AUa [...],**
- 2. przyznaje M. C. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w
[...] kwotę 2.000 (dwa tysiące) złotych.**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

M. C. (skarżąca), reprezentowana przez fachowego pełnomocnika, wniosła 15 grudnia 2014 r. skargę o stwierdzenie przewlekłości postępowania sądowego prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie III AUa [...] o podleganie ubezpieczeniu.

Skarżąca wniosła o stwierdzenie przewlekłości postępowania i przyznanie od Skarbu Państwa kwoty pieniężnej w wysokości 10.000 zł. W uzasadnieniu podstaw skargi wskazano, że akta sprawy wraz z apelacją organu rentowego przekazano do

Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 8 lipca 2013 r. Wpływ akt do Sądu drugiej instancji odnotowano 17 lipca 2013 r. Termin rozprawy wyznaczono na 16 grudnia 2014 r. Oznacza to, że między wpływem akt do Sądu Apelacyjnego w [...] a terminem rozprawy upłynęło aż 17 miesięcy. Brak prawomocnego rozpoznania sprawy, której przedmiotem jest ustalenie, czy skarżąca była objęta ubezpieczeniem społecznym skutkuje stanem zawieszenia w sprawie skarżącej o prawa do konkretnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania ma uzasadnione podstawy.

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843, ze zm., dalej jako ustawa) nie określa konkretnego, bądź przeciętnego czasu oczekiwania na rozpoznanie sprawy. W judykaturze zasadniczo za przewlekłe uznaje się postępowanie, w którym w danej instancji nie wyznaczono rozprawy przez ponad 12 miesięcy (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 sierpnia 2013 r., III SPP 188/13). Nie jest to jednak sztywna cezurą czasowa dla oceny zgodności postępowania z konwencyjnymi, konstytucyjnymi i proceduralnymi dyrektywami osądzenia sprawy w rozsądnym terminie. W orzecznictwie wskazuje się na sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych jako sprawy, które powinny być rozpoznane ze szczególną pilnością (postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2005 r., III SPP 34/05, OSNP 2005 nr 20, poz. 327; z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342 oraz z 10 sierpnia 2007 r., III SPP 31/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 336).

Analiza akt wskazuje, że apelacja organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w C. wpłynęła wraz z aktami sprawy do Sądu Apelacyjnego w [...] 15 lipca 2013 r. Zarządzeniem z tego samego dnia apelacja została zarejestrowana w repertorium. Następnie zarządzeniem z 25 marca 2014 r. wyznaczono sędziego referenta. W dalszej kolejności, pismem z 27 marca 2014 r. Sąd Apelacyjny w [...] – Sąd Dyscyplinarny wezwał do przekazania temu Sądowi akt niniejszej sprawy.

Akta zostały przekazane przy piśmie z 11 kwietnia 2014 r. Zwrócono je przy piśmie z 24 października 2014 r. Sąd Apelacyjny w [...] w dniu 5 listopada 2014 r. wydał zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy na dzień 16 grudnia 2014 r. Na rozprawie w tym dniu wydano wyrok uwzględniający apelację organu rentowego, w wyniku którego odwołanie skarżącej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zostało oddalone.

Z powyższego wynika, że w okresie od wpływu akt sprawy do Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 15 lipca 2013 r. do dnia 5 listopada 2014 r. (a przez prawie 16 miesięcy) w sprawie nie podjęto żadnych czynności ukierunkowanych na merytoryczne rozpoznanie apelacji organu rentowego od korzystnego dla skarżącej wyroku Sądu pierwszej instancji. Sprawa została rozstrzygnięta na pierwszym posiedzeniu Sądu drugiej instancji. Postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji, jak wynika z uzasadnienia wydanego orzeczenia, było prawidłowe i nie wymagało jakiegokolwiek uzupełnienia. W tej sytuacji bezczynność Sądu Apelacyjnego w [...] uzasadnia stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego stwierdzającej niepodleganie przez skarżącą ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia.

Z orzecnictwa Sądu Najwyższego wynika jednoznacznie, że tak długi okres bezczynności Sądu drugiej instancji, jak w niniejszej sprawie, uzasadnia skargę na przewlekłość postępowania (postanowienia Sądu Najwyższego z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSN 2005 nr 23, poz. 384; z 10 sierpnia 2007 r., III SPP 31/07, OSN 2008 nr 21-22, poz. 336), zwłaszcza gdy nie zachodzą okoliczności usprawiedliwiające owe opóźnienie (postanowienia Sądu Najwyższego z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7 – 8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7 – 8, poz. 121; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07). W szczególności, nie dochodzi do przewlekłości postępowania apelacyjnego, jeżeli rozprawa nie zostaje wyznaczona niezwłocznie lub zostaje odroczone w celu przeprowadzenia dodatkowych dowodów, a ich zgromadzenie nie może nastąpić niezwłocznie (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 maja 2005 r., III SPP 77/05, OSNP 2005 nr 21, poz. 346). Okoliczności takie w niniejszej sprawie nie występują.

Stwierdzając przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy miał na względzie, że sprawa w której została wniesiona skarga dotyczy podlegania systemowi ubezpieczeń społecznych, a więc jest sprawą, w której postępowanie powinno toczyć się w sposób szczególnie sprawny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego można już wskazać orzeczenia, w których przyjmowano, że w braku szczególnych okoliczności oraz przy braku odpowiedzi Prezesa Sądu na skargę, w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych rozsądne miary czasowe na rozpoznanie sprawy zostają przekroczone, gdy od czasu wpływu apelacji do Sądu drugiej instancji złożenia apelacji do daty pierwszego terminu rozprawy drugoinstancyjnej minęło osiem miesięcy (postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13).

W ocenie Sądu Najwyższego przekazanie akt sprawy Sądowi Dyscyplinarnemu nie jest okolicznością wyłączającą możliwość stwierdzenia przewlekłości postępowania. W orzecznictwie przyjmuje się, że konieczność krótkotrwałego udostępnienia przez sąd akt sprawy organowi rentowemu dla załatwienia kolejnej sprawy ubezpieczonego stanowi przyczynę usprawiedliwiającą przedłużenie postępowania apelacyjnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 września 2008 r., III SPP 14/08, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 303). Krótkotrwałe udostępnienie akt Sądowi Dyscyplinarnemu mogłoby zatem stanowić usprawiedliwioną przyczynę przedłużenia postępowania apelacyjnego. Jednakże w niniejszej sprawie akta udostępniono na okres 6-ciu miesięcy, co nie jest krótkim okresem, a ponadto wniosek o wypożyczenie akt został uwzględniony bez odezwy o ich jak najszybszy zwrot, a w momencie przekazania akt Sądowi Dyscyplinarnemu sprawa skarżącej oczekiwała już 9 miesięcy na rozpoznanie przez Sąd drugiej instancji.

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć także wniosek skarżącej o zasądzenie odpowiedniej sumy pieniężnej, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Zgodnie z tym przepisem, uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2.000 zł do 20.000 zł. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru

sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania; przyznanie tej sumy pieniężnej następuje w wysokości proporcjonalnej do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342). Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego.

Skarżąca wniosła o zasądzenie kwoty 10.000 zł. Sąd Najwyższy uznał jednak, po rozważeniu wszystkich okoliczności, za właściwe przyznanie skarżącej tytułem wspomnianego zadośćuczynienia kwoty w wysokości 2.000 zł. Przyznając kwotę w takiej wysokości Sąd Najwyższy miał na względzie (zgodnie z zapatrywaniami wyrażonymi w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 11 marca 2014 r., III SPP 28/14), że w dacie złożenia skargi (15 grudnia 2014 r.) termin rozprawy był już wyznaczony. Wnosząc skargę na dzień przed rozprawą apelacyjną, a zatem tuż przed upływem terminu wniesienia skargi na przewlekłość postępowania przed Sądem drugiej instancji, skarżąca nie miała na celu realizacji podstawowej funkcji postępowania ze skargi, jakim jest wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2012 r., III SPP 21/12 i powołane tam orzecznictwo). Ponadto, z uzasadnienia skargi o stwierdzenie przewlekłości postępowania nie wynika, by skarżąca znajdowała się w takiej sytuacji życiowej, w której zasądzenie wyższej kwoty zapewniłoby odpowiednią rekompensatę za oczekiwanie na rozstrzygnięcie sprawy, od której zależy realizacja prawa do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, które stanowiłyby wyłączne źródło zaspokajania bieżących kosztów utrzymania skarżącej i jej rodziny. W uzasadnieniu skargi nie zasygnalizowano zaistnienia szczególnie uzasadnionego wypadku, uzasadnionego jej sytuacją bytową, materialną czy osobistą, wskazującego na celowość rozpoznania sprawy poza kolejnością w myśl § 48 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. w sprawie regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 259). Skarżąca, reprezentowana przez fachowego pełnomocnika, nie składała stosownych wniosków w toku postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 września

2013 r., III SPP 188/13). Przyznając skarżącej kwotę pieniężną w wysokości 2.000 zł, Sąd Najwyższy oddalił żądanie skargi w pozostałej części.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy orzekł jak w sentencji.